

A Transparency International Magyarország állásfoglalása a T/1864. számú a bíróságok hatékony működését és a bírósági eljárások gyorsítását szolgáló egyes törvények módosításáról szóló törvényjavaslatról

A Transparency International Magyarország (TI) üdvözlí a bíróságok hatékony működését és a bírósági eljárások gyorsítását szolgáló egyes törvények módosítására vonatkozó törvényjavaslatot. A törvényjavaslat rendelkezéseinek jelentős részét a Transparency International támogatja, a törvényjavaslatban megfogalmazott változások iránya, annak megoldásai nagyobb részt összhangban vannak az általunk szükségesnek tartott jogalkotói lépésekkel, melyek szükségességére az utóbbi három évben számos alkalommal felhívtuk a figyelmet és amelyeket a bírói karral és a jogtudomány képviselőivel nem egy szakmai fórumon megvitattunk. Az alábbiakban egyrészt a törvényjavaslat rendelkezéseit vizsgáljuk, másrészt kitérünk azokra a kérdésekre is, amelyeket nem rendez a törvényjavaslat, de elengedhetetlen elemei egy jól működő, független és hatékony igazságszolgáltatási rendszernek.

A **bírói kinevezésekre és előmenetelre vonatkozó intézkedések** közül a TI egyetért a pályaalkalmassági vizsgálat reformjával, valamint az objektív, pártatlan befolyásmentes felvételi eljárással kapcsolatos javaslatokkal (64. §, 65-67. §), ugyanakkor felhívja a figyelmet szigorú összeférhetetlenségi szabályok bevezetésének fontosságára már a felvételi eljárás során is. A TI szintén üdvözlí a bírák és igazgatási vezetők teljesítményének objektív és átlátható méréséhez szükséges eszközökről és a kapcsolódó jogorvoslati eljárásról (83-88.§), valamint a tevékenységükre vonatkozó éves kimutatásokról szóló rendelkezéseket (90. §).

A TI üdvözlí a törvényjavaslatban a bírák – igazságügyi szakértőkből álló bizottsági vizsgálathoz kötött – előmenetelére vonatkozó rendelkezéseket (45-49. §), ugyanakkor hiányolja az előzetes teljesítmény-értékeléshez kötött országosan egységes, világos, normatív, ellenőrizhető és egyértelmű bírói előléptetési rendszer bevezetésére való szándékot. Tekintettel arra, hogy a bírói karrier kiszámíthatósága és átláthatósága a bírák független munkavégzésének egyik garanciája, javasolt az átlátható előmeneteli kritériumok részletes kidolgozása és mielőbbi bevezetése, illetve a magas színvonalú munka megfelelő honorálása.

A TI felhívja a figyelmet arra, hogy a bírák egyenlő munkaterhelésének biztosításának alapvető feltétele egy egységes, súlyozott, szignálási rend bevezetése, amelyre a törvényjavaslat az egyes bíróságokon belül szervezeti szinten működő ügyelosztási rendek tekintetében tér ki (2. §). Fontos kiemelni viszont, hogy az Országos Igazságszolgáltatási Tanács (OIT) által megalkotandó módszertannak a szignálási rend tekintetében országos szinten is képesnek kell lennie a bírák egyenlő munkaterhének biztosítására.

A TI továbbá felhívja a figyelmet arra, hogy bár a törvényjavaslat nem tér ki külön az elektronikus eljárások kialakítására, a bírósági eljárások gyorsítása érdekében az elektronikus ügyintézés lehetőségét, valamint az iratkezelés elektronizálását a lehető legszélesebb körben lenne érdemes bevezetni a bírói munka hatékonyságának növelése érdekében.

A törvényjavaslat a fegyelmi eljárások tekintetében a szolgálati bíróságok létrehozásával megerősíti a **bírói rendszer számonkérhetőségét** (94-102. §), ugyanakkor nem ad útmutatást a panaszeljárásokra vonatkozóan. Teljes mértékben hiányoznak a bírói etikai kódex felülvizsgálatára, panaszbejelentő rendszerek létrehozására vonatkozó, valamint a panaszok objektív kivizsgálását biztosító rendszer létrehozására irányuló intézkedések. Az ítélezés függetlenségének figyelembe vételével a TI továbbra is javasolja ezen rendszerek reformját.

A TI üdvözlözi az **átláthatóság** erősítésére vonatkozó törvényalkotói szándékot, de felhívja a figyelmet arra, hogy a jogegységi eljárás újragondolásán (17. §), illetve a joggyakorlat-elemző csoportok felállításán (13. §) túl a tárgyalások és ítéletek, valamint az OIT eljárása során keletkező adatok nyilvánosságának minél szélesebb körű erősítése vezet ezen a téren eredményre. Az elektronikus információszabadságról szóló 2005. évi XC. törvény 6. § (5) bekezdése szerint a testületi szervként működő közfeladatot ellátó szervek – ezek közé tartozik az OIT is – esetén az egyedi közzétételi lista megállapítása és módosítása, az adatvédelmi biztos véleményének kikérésével, a testület hatáskörébe tartozik. A törvény II. számú mellékletének 8. pontja alapján a testületi szerv döntései előkészítésének rendje, eljárási szabályai, a testületi szerv üléseinek helye, ideje, továbbá nyilvánossága, döntései, ülésének jegyzőkönyvei, illetve összefoglalói nyilvánosságra hozandó információknak minősülnek. Javasoljuk, hogy a törvényjavaslat az elektronikus információszabadságról szóló törvénnyel összhangban rendelkezzen az OIT eljárási dokumentumainak, jegyzőkönyveinek kötelező nyilvánosságra hozataláról. Az OIT-tagság reformjára vonatkozó, illetve az újraválaszthatóságot korlátozó intézkedésekkel a TI egyetért.

Az átláthatóságot csökkentő, illetve a korrupció veszélyét növelő kockázat, hogy a bírák összeférhetetlenségi, illetőleg az együttalkalmazási tilalom alól felmentési lehetőséget biztosító rendelkezés (77. § (2) bekezdés) nem írja elő a döntés határozatba foglalását, illetve nem biztosít lehetőséget a döntés indokolásának megismerésére.